

ZPRÁVA O STAVU ČESKÝCH STUDIÍ V AUSTRÁLII

ALFRED FRENCH

Rozvoj studia bohemistiky v Austrálii je nevyhnutelně spojen s rozvojem slovanských studií na britských univerzitách. Před koncem druhé světové války byl v Londýně ustaven zvláštní výbor, aby zkoumal stav a možnosti studia slovanských jazyků ve Velké Británii. Souhrnná zpráva publikovaná v roce 1947 poukázala na znepokojivé opomíjení těchto studií. Ze všech slovanských jazyků získala ve studijních plánech pevné místo pouze ruština. Zpráva zároveň doporučila, aby byla založena instituce umožňující studium ruského jazyka i dalších východoevropských jazyků a aby byl podniknut seriózní pokus vytvořit i v této oblasti akademickou tradici co do kvality srovnatelnou s ostatními předměty studovanými v rámci humanitních věd. Výsledkem bylo, že se katedry ruštiny začaly objevovat na mnoha univerzitách, studium tzv. "menších slovanských jazyků" se však ani nadále uspokojivě nerozvíjelo.

Australské univerzity se v tomto období začaly řídit příkladem britských škol a zcela přirozeně začaly těžit z jejich zkušeností. Vytvářela se nová stálá skupina služebně starších vysokoškolských učitelů. V roce 1958 *The Australian Quarterly* uveřejnil článek *Slovanská a východoevropská studia v Austrálii*, který podrobně analyzoval britskou zprávu a obrátil pozornost k neuspokojivé situaci na australských univerzitách. Tehdy existovaly pouze malá katedra ruštiny v Canberě a stále úspěšněji se rozvíjející katedra v Melbourne. Kromě těchto dvou míst v Austrálii prokazatelně neexistovala žádná další, ani se zde neučil žádný jiný slovanský jazyk. Právě v této době se univerzity věnovaly rozsáhlým plánům svého budoucího rozvoje – v uvedeném článku bylo doporučeno, aby toto plánování zahrnujlo i úvahu na téma seriózního rozvoje slovanských studií.

Další vývoj byl poněkud pomalý, ale například *The Journal of the Australian Universities Languages and Literature Association* začal uveřejňovat recenze českých knih a otiskovat studie týkající se českého jazyka, literatury, kultury, dějin atd. Katedry ruštiny na mnoha australských univerzitách navrhovaly výukové programy, které nezbytně obsahovaly i odkazy do oblastí jiných slovanských jazyků a literatur. Žádné další katedry kromě kateder ruštiny však už založeny nebyly a jakýkoliv příklon k "menším slovanským jazykům" znamenal spíše jen stálé zklamání. V poslední době se zájem univerzit o slovanská studia a o jejich finanční podporu ještě zmenšil, protože australská vláda svou podporu přesunula do oblastí rozvoje studií asijských.

V současnosti se český jazyk a literatura objevují jen jako doplňující prvek v kursech všeobecné lingvistiky nebo v rámci slovanských studií. Příkladem tu může být srovnávací kurs ruštiny a češtiny na univerzitě v Melbourne. Česká historie a literatura jsou i součástí všeobecného studia v postgraduálních kursech Centra slovanských studií na Monash University.

Velmi aktivní jsou oblasti mimouniverzitní. Výuka českého jazyka je tu organizována především dobrovolnými zájmovými skupinami jako snaha pomoci další generaci přistěhovalců udržet kontinuitu s národními tradicemi. Takovýto druh kulturních aktivit je jako součást jejich multikulturních programů australskou vládou podporován.

Vzdělanost českých emigrantů v Austrálii je na vysoké úrovni a jejich kulturní přínos je skutečně imponující. Především v oblasti hudby. České hudebníky je možné najít téměř na každé australské konzervatoři a v každé koncertní síni. Programy věnované české hudbě jsou zcela běžné, bylo uspořádáno také několik festivalů české hudby. Australský rozhlas i televize do svých programů dokonce zařazují také kombinované pořady české literatury a hudby, ve kterých uvádějí například práce Havlovy, Holanovy, Seifertovy a dalších.

Jedním z výsledků snahy založit na australských univerzitách akademickou tradici slovanských studií je kupříkladu rozšiřování knižních fondů nezbytných pro budoucí výzkumy nebo stále se zvyšující počet vědeckých publikací zabývajících se slovanskou problematikou. Australské literární časopisy *Meanjin*, *Southern Review* nebo *Phoenix* čas od času uveřejňují překlady českých prací. Nejdůležitějším publikačním centrem je *Journal of Australian Slavonic and East European Studies*, který nedávno vydal jako své mimořádné číslo *Slavic Papers from Two Hemispheres*. Přisun vědeckých prací vznikajících na domácích univerzitách je stálý a jsou většinou publikovány v renomovaných mezinárodních odborných časopisech. V posledních deseti letech se objevila i řada vědeckých publikací o české literatuře a historii, které zahrnují jak překlady "klasické" české prózy, tak i překlady poezie od středověku až po současnost. K vydání je připraven překlad Schulzova románu *Kámen a bolest*. Objevily se také monografie zpracovávající tematiku české meziválečné, poválečné i současné literatury. Je možné zmínit se i o některých českých spisovatelích žijících v Austrálii a publikujících česky, většinou v zámořských nakladatelstvích.

Pro australskou kulturu je činnost českých umělců, spisovatelů a vědeckých pracovníků mimořádným přínosem.

(přeložil Petr Holman)